

Півненко Л. В.
старший викладач
Державний біотехнологічний університет
e-mail:lusia_pivnenko@ukr.net

Півненко І. В.
інспектор патрульної поліції в Харківській області
Департаменту патрульної поліції

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації не тільки внесла певні корективи щодо реалізації прав людини, але й стала наразі основним джерелом порушення прав і свобод людини, оскільки щоденно завдає матеріальну та моральну шкоду громадянам, порушивши та зруйнувавши звичний спосіб життя громадян України. Повномасштабне вторгнення росії на територію України змусили увесь державний апарат і суспільство в цілому перейти до оперативного функціонування в умовах воєнного стану, що у свою чергу значно ускладнює реалізацію прав людини в умовах об'єктивної необхідності їх часткового обмеження. Однак, незважаючи на усі складнощі сучасних реалій, пріоритетним для держави було і залишається конституційне положення, яке визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Важливу роль серед державних органів, на які покладено захист прав і свобод людини, відіграють правоохоронні органи, зокрема підрозділи Національної поліції України. За словами К. Владовської, Національна поліція України є органом, завданням якого є забезпечення захисту законних

прав і свобод людини і громадянина, забезпечення громадської безпеки і правопорядку, служіння суспільству шляхом боротьби зі злочинністю. У процесі виконання цих завдань демонструється компетентність Національної поліції у впровадженні міжнародних стандартів прав людини. [1, с. 33]

Хольвінська О. Я., зазначає, що поліцію можна визначити як особливий орган, який є складовою частиною системи правоохоронних органів, який здійснює професійну державно-владну (управлінську) діяльність із захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, протидії злочинності, охорони громадського порядку, власності та забезпечення громадської безпеки. [2, с. 33]

В умовах правового режиму воєнного стану перед працівниками поліції, які в посиленому режимі несуть службу, постали нові виклики і додаткові завдання що не були притаманні їм у мирний час. Загально зрозуміло, що в умовах ведення активних бойових дій, які супроводжуються ракетними ударами, артилерійськими обстрілами на долю поліції покладається велика відповідальність щодо забезпечення законності і правопорядку, забезпечення внутрішнього порядку та безпеки, але навіть за таких надскладних умов, Національна поліція України, повинна здійснювати свою діяльність на основі тих демократичних цінностей та керівних принципів, які покладені в основу їхньої діяльності, ключовим із яких є дотримання прав і свобод людини.

Не зважаючи на специфічні завдання в умовах воєнного стану, права і свободи людини являються основним законодавчо визначеним орієнтиром для органів Національної поліції. У статті 1 Закон України «Про національну поліцію» зазначено, що Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності,

підтримання публічної безпеки і порядку. Охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави визначені основними завданнями Національної поліції у відповідності до п. 2 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію України». Усі завдання та повноваження поліцейські мають виконувати у межах відповідної нормативної системи координат, системи принципів діяльності Національної поліції України, до яких законодавець відносить також принцип дотримання прав і свобод людини, який закріплений у статті 7 вказаного закону, і який визначає, що під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції. [3]

Варто зазначити, що на дотриманні прав і свобод людини зроблено акцент і в міжнародно-правових актах, що безпосередньо регулюють діяльність поліції. Так, Кодексом поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку 1979 р. закріплено, що при виконанні своїх обов'язків посадові особи з підтримання правопорядку, зокрема, особи наділені поліцейськими повноваженнями, поважають і захищають людську гідність та підтримують і захищають права людини щодо всіх осіб. У розробленому Радою Європи Європейському кодексі поліцейської етики 2001 р. визначено цілі поліції, до яких також віднесено захист і дотримання основних прав і свобод людини в тому вигляді, в якому вони закріплені, зокрема, в Європейській конвенції про права людини (п. I) [4].

Аналізуючи вище викладене, можна констатувати, що загалом, діяльність органів Національної поліції із дотримання прав і свобод людини та громадянина є складовою державної політики у сфері захисту прав і

свобод людини та громадянина. Поліція діє в межах повноважень, встановлених для неї державою, виконує завдання і функції, передбачені в Законі України «Про Національну поліцію» та в інших нормативно-правових актах. Забезпечуючи публічну безпеку і порядок, охороняючи права та свободи людини, а також інтереси суспільства і держави, протидіючи кримінальним правопорушенням, надаючи в межах, визначених законом, послуги з допомоги особам, які потребують такої допомоги, поліція тим самим реалізує державну політику із захисту прав і свобод людини. При виконанні своїх професійних обов'язків та застосуванні поліцейських заходів поліціанти повинні чітко усвідомлювати, що права і свободи людини навіть в умовах воєнного стану, за об'єктивної необхідності їх часткового обмеження, стають правилом, а принцип дотримання прав і свобод людини є ключовим у їх діяльності.

Список використаних джерел:

1. Владовська К., Морщук Т. Дотримання міжнародних стандартів прав людини працівниками Національної поліції України. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2019. Вип. 4. С. 32–36.
2. Хольвінська О. Я. Місце і роль поліції у механізмі забезпечення права людини і громадянина в Україні. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Сер.: Юридичні науки. 2016. № 845. С. 439–442.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. №580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-1>
4. Хаврат М. С., Дотримання прав людини в діяльності поліцейських органів: міжнародно-правовий аспект//Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. Харків, 2019. – 237-239